

Komentarz ZPP ws. Systemu Informacji Finansowej

W przestrzeni publicznej pojawiają się w ostatnim czasie doniesienia nt. planów wprowadzenia Systemu Informacji Finansowej (SInF). System ten powstać miałby w ramach implementacji unijnych dyrektyw i według niektórych opinii miałby nadać organom administracji uprawnienia do sprawdzenia salda czy wykonywanych transakcji na rachunkach osób prywatnych. Bazując na dostępnych w tej chwili informacjach i deklaracjach Ministerstwa należy stwierdzić, że System w opisywanym do tej pory kształcie nie zawierałby takich funkcjonalności. Poniżej przedstawiamy nasz komentarz w sprawie SInF.

Projekt ustawy o SInF istotnie stanowić ma implementację prawa unijnego do krajowego porządku prawnego. Głównym celem projektu jest wdrożenie dwóch dyrektyw z zakresu przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu. Pierwsza to Dyrektywa 2018/843 z 30 maja 2018 zmieniająca dyrektywę 2015/849 w sprawie zapobiegania wykorzystywaniu systemu finansowego do prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu. W świetle tych przepisów, każde państwo członkowskie UE ma obowiązek ustanowienia rejestru lub systemu, umożliwiającego szybką identyfikację osób fizycznych lub prawnych, które posiadają lub kontrolują rachunki płatnicze, rachunki bankowe oraz skrytki depozytowe. Druga natomiast to Dyrektywa 2019/1153 z 20 czerwca 2019 ustanawiająca zasady ułatwiające korzystanie z informacji finansowych i innych informacji w celu zapobiegania niektórym przestępstwom, ich wykrywania, prowadzenia dochodzeń w ich sprawie lub ich ścigania. Zgodnie z tą Dyrektywą, państwa członkowskie UE mają obowiązek wyznaczania organów krajowych właściwych w sprawach zapobiegania przestępstwom, ich wykrywania, prowadzenia dochodzeń w ich sprawie lub ich ścigania, które powinny mieć dostęp do informacji przechowywanych we wspomnianym wcześniej rejestrze lub systemie wyszukiwania danych.

Systemu Informacji Finansowej, który powstanie na mocy projektowanej ustawy, będzie służył gromadzeniu, przetwarzaniu i udostępnianiu informacji o otwartych i zamkniętych rachunkach. Rachunki w rozumieniu projektu ustawy są definiowane szeroko i obejmują rachunki bankowe, rachunki w SKOK, rachunki płatnicze w innych podmiotach, rachunki papierów wartościowych, rachunki zbiorcze wraz z rachunkami pieniężnymi służącymi do ich obsługi. Gromadzone i przetwarzane będą również dane o umowach o udostępnieniu skrytek sejfowych.

Do informacji gromadzonych w SInF będą miały dostęp określone służby, tj. Policja, Centralne Biura Antykorupcyjne, Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Służba Kontrwywiadu Wojskowego, Agencja Wywiadu, Służba Wywiadu Wojskowego, Żandarmeria Wojskowej, Straż Graniczna, Generalny Inspektor Informacji Finansowej oraz Krajowa Administracja Skarbowej.

Proponowane w projektowanej regulacji rozwiązania m.in. ułatwią lokalizowanie składników majątkowych w związku z postępowaniami prowadzonymi przez określone organy (służby, sądy i innego rodzaju organy publiczne) przy zachowaniu aktualnie obowiązujących przepisów określających procedurę

Związek Przedsiębiorców i Pracodawców

Zarząd: Cezary Kaźmierczak – Prezes, Marcin Nowacki - Wiceprezes

takiego dostępu. Co istotne, to oznacza, że aby uzyskać dostęp do systemu będzie musiało zajść podejrzenie popełnienia przestępstwa. Ponadto, oznacza to również, że uprawnienia przysługujące organom publicznym ani zakres tajemnic służbowych, w tym tajemnicy bankowej, nie ulegnie zmianie.

Ustawa o SI nF pozwoli również na prowadzenie analizy proaktywnej, polegającej na analizie danych hurtowych gromadzonych w rejestrze w celu typowania tych rachunków, które mogą być wykorzystywane do działalności przestępczej. W praktyce będzie to oznaczać, że SI nF posłuży jako 'wyszukiwarka' danych finansowych. Żadne z informacji podawanych na tym etapie nie sugerują, by system umożliwił uzyskanie informacji o aktywach znajdujących się na rachunkach, czy o dokonywanych na nich transakcjach.

Celem projektowanych rozwiązań jest usprawnienie prowadzonych postępowań. Obecnie w polskim porządku prawnym istnieją narzędzia, które umożliwiają uzyskanie informacji o rachunkach bankowych posiadanych przez osoby podejrzanej o popełnienie przestępstwa. Natomiast, zdobycie informacji o tym czy osoba np. podejrzana o terroryzm w innym państwie członkowskim posiada rachunek bankowy w Polsce wymaga rozesłania zapytania do wielu (ok. 600) banków i instytucji finansowych. Wprowadzenie SI nF ma ten proces usprawnić.

Każde przepisy jakkolwiek poszerzające możliwości organów państwa w zakresie kontrolowania rachunków bankowych budzą oczywisty niepokój. Mając to na uwadze, Związek Przedsiębiorców i Pracodawców będzie śledził proces legislacyjny dotyczący przedmiotowego projektu ustawy i na bieżąco analizował zagrożenie zbyt daleko sięgającej ingerencji. Na tym etapie (a dysponujemy jedynie wpisem do wykazu prac legislacyjnych, treścią implementowanych dyrektyw i deklaracjami Ministerstwa) nic nie wskazuje jednak na to, by nowe narzędzie przyznawało służbom tak daleko idące uprawnienia, jakich obawia się część komentatorów.

Odpowiedzialne za opracowanie projektu jest Ministerstwo Finansów, Funduszy i Regionalnej, a z obecnie dostępnymi informacjami, wynika że planowana data jego przyjęcia to pierwszy kwartał 2021 r.

Związek Przedsiębiorców i Pracodawców

Związek Przedsiębiorców i Pracodawców

Zarząd: Cezary Kaźmierczak – Prezes, Marcin Nowacki - Wiceprezes